

The cover features a photograph of a glass bottle of oil with a cork stopper and a wooden bowl filled with fresh red tomatoes. The bottle is on the left, and the bowl is on the right. The background is a rustic wooden surface.

sa

Sektorske_analize

ekonomski
institut
zagreb

svibanj 2019. broj 68 godina 8

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Hrana i piće

Autorica_Petra Palić

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih industrijskih sektora u Hrvatskoj. U usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije, proizvodnja hrane i pića i dalje ostvaruje najveći udio u hrvatskom BDP-u i ukupnoj zaposlenosti [3,2 i 3,6 posto].

_7 Trendovi

Promatrajući proizvodnju hrane tijekom zadnjih desetak godina zapaža se rast aktivnosti. Primjerice, ukupna je proizvodnja hrane u 2018. godini povećana za 2,3 posto u odnosu na 2008. godinu.

_11 Vodeća trgovačka društva

Uvidom u posljednje financijske pokazatelje za deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane može se zaključiti kako ovaj sektor pokazuje povećanje aktivnosti tijekom 2017. godine. Na povećanje aktivnosti upućuje kretanje ukupnih prihoda koji su u 2017. godini bili veći za 6,8 posto u odnosu na 2016. godinu.

_15 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Četrnaest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i tri trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića [Jamnica d.d., Badel 1862 d.d. i Maraska d.d.] uvršteno je na Zagrebačku burzu. Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvršteni su Podravka d.d., Dukat d.d., Kraš d.d. i Viro tvornica šećera d.d.

_16 Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-28

Industrija hrane i pića jedan je od najvećih pokretača gospodarstva u Europskoj uniji te se ističe kao vrlo značajan sektor. Proizvodnja i prodaja u industriji hrane i pića je u konstantnom i stabilnom rastu, što prate i više cijene u odnosu na godine prije.

_19 Zaključak

Prehrambena industrija ima vrlo velik udio u izvozu, zaposlenosti i industrijskoj proizvodnji, što je čini strateškom industrijskom granom Hrvatske.

Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih industrijskih sektora u Hrvatskoj. U usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije, proizvodnja hrane i pića i dalje ostvaruje najveći udio u hrvatskom bruto domaćem proizvodu (BDP-u) i ukupnoj zaposlenosti. Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2016. godini iznosio je 3,2 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 2,5 posto, a proizvodnje pića 0,7 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 25 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 19 posto, a proizvodnja pića od 6 posto. Udio industrije hrane i pića u ukupnoj zaposlenosti u 2018. godini iznosio je 3,6 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3,2 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto).

Tablica 1.
Kretanje glavnih sektorskih pokazatelja, međugodišnje stope promjene, 2018., u %

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Industrija hrane	2018.
Proizvodna aktivnost	-1,6
Zaposlenost	-0,01
Prosječna bruto plaća	8,0

Industrija pića	2018.
Proizvodna aktivnost	2,6
Zaposlenost	-1,5
Prosječna bruto plaća	14,6

Sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao je u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine s udjelom od 20,4 posto, dok je u istom razdoblju prošle godine taj udio iznosio 21 posto. Udio industrije hrane iznosio je 18,4 posto, a industrije pića 2 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije.

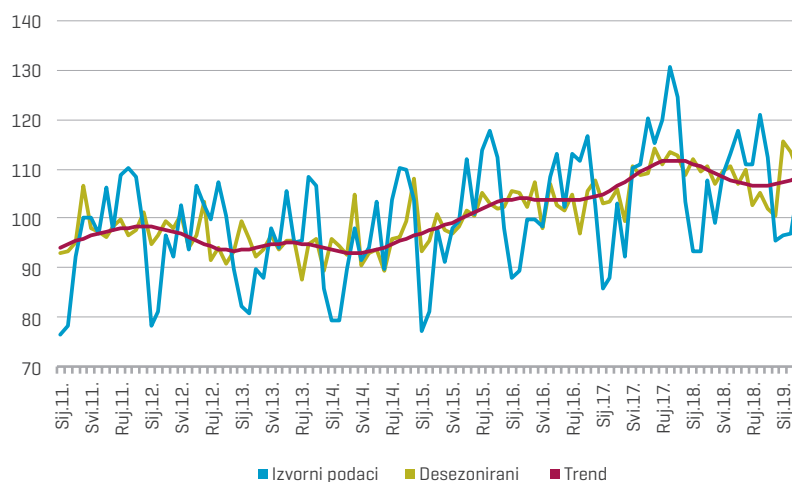
Nakon nekoliko godina kontinuiranog rasta proizvodne aktivnosti ove industrije, u 2018. godini ona bilježi međugodišnji pad od 1,6 posto. Ipak, sezonski podaci pokazuju kako je proizvodna aktivnost industrije hrane

UDIO INDUSTRIJE HRANE I PIĆA U BDP-U HRVATSKE U 2016. GODINI IZNOSIO JE 3,2 POSTO (OD ČEGA JE UDIO PROIZVODNJE HRANE IZNOSIO 2,5 POSTO, A PROIZVODNJE PIĆA 0,7 POSTO).

u prvom tromjesečju 2019. godine povećana za 10,1 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

Slika 1.
Proizvodnja hrane,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

“Usporedno s padom ukupne aktivnosti industrije hrane, smanjio se i broj zaposlenih. To se odrazilo na rast produktivnosti sektora, kao i na blagi rast plaća.

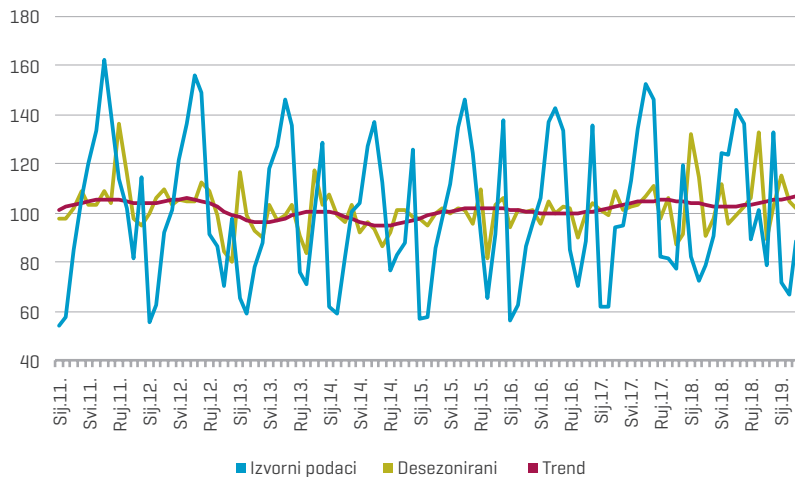
Usporedno s padom ukupne aktivnosti industrije hrane, smanjio se i broj zaposlenih. To se odrazilo na rast produktivnosti sektora, kao i na blagi rast plaća. U prosincu 2018. godine, industrija hrane zapošljavala je 38.605 radnika, što u odnosu na isti mjesec 2017. godine predstavlja za 0,01 posto manju zaposlenost.

Mjesečne su bruto plaće u prosincu 2018. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno povećane za 8 posto. Pritom je prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2018. godine iznosila 7.002 kune.

Posljednjih godina vidljiv je lagani oporavak proizvodne aktivnosti industrije pića. Nakon što je proizvodna aktivnost ove industrije na razini 2015. godine zabilježila međugodišnji rast od 3,8 posto, u 2016. godini dolazi do njene stagnacije, da bi u naredne dvije godine ostvarila međugodišnji rast. Tako je u 2017. godini industrija pića ostvarila međugodišnji rast od 1,7 posto, a

Slika 2.
Proizvodnja pića,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Usprkos povećanju aktivnosti tijekom 2018. godine, industriju pića obilježava smanjenje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2018. godine ova industrija zapošljavala 4.106 radnika, što je za 1,5 posto manje nego u istom mjesecu 2017. godine. Ipak, u prosincu 2018. prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno veća za 14,6 posto u usporedbi s prosincem 2017. godine. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2018. godine u industriji pića iznosila je 10.380 kuna, što je bilo za 22,65 posto iznad prosjeka gospodarstva te za 36,4 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Uz cijene proizvođača na razini prerađivačke industrije, proizvođačke cijene u proizvodnji prehrambenih proizvoda i cijene pića također bilježe međugodišnji rast. Tako su u travnju 2019. u usporedbi s travnjem 2018. godine proizvođačke cijene u proizvodnji hrane porasle za 0,2 posto, dok su cijene proizvođača pića zabilježile međugodišnji rast od 0,3 posto. Istovremeno su cijene na razini prerađivačke industrije zabilježile rast od 1,4 posto.

Obje industrije, i prehrambena i industrija pića, u razdoblju od siječnja do prosinca 2018. godine bilježe međugodišnji porast proizvodnosti rada. Pritom proizvodnost rada industrije hrane raste sporije, po stopi od 1,9 posto, dok proizvodnost rada industrije pića bilježi rast od 4,1 posto. Industrija hrane i pića sudjelovala je u 2018. godini s 10 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije (8,8 posto industrija hrane i 1,2 posto industrija pića). U ukupnom uvozu prerađivačke industrije, industrija hrane i pića 2018.

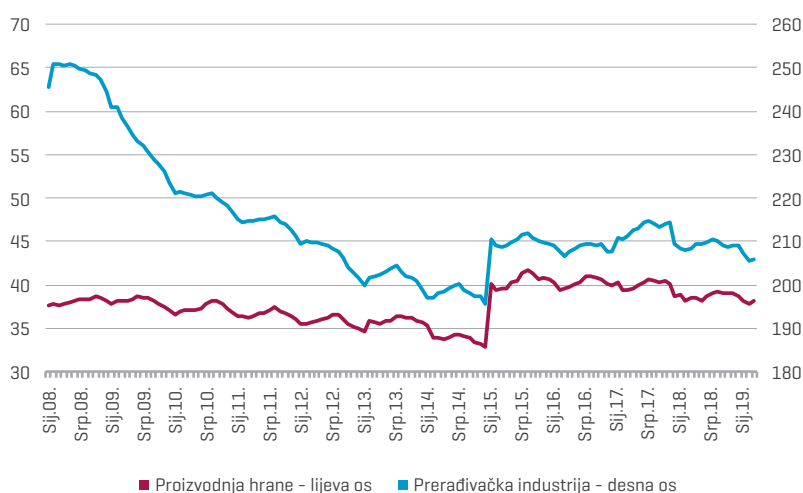
godine sudjelovala je s 11,3 posto (10,2 posto prehrambena industrija i 1,1 posto industrija pića). Bitno je napomenuti da obje industrijske grane, i industrija hrane i industrija pića, ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Izvoz prehrambene industrije tijekom 2018. godine povećan je za 5,4 posto u odnosu na 2017. godinu, dok je uvoz povećan za 4,4 posto. S druge strane, industrija pića u 2018. godini bilježi međugodišnji rast izvoza od 1,9 posto, a uvoza od 13,4 posto.

Trendovi

Promatrajući proizvodnju hrane tijekom zadnjih desetak godina zapaža se rast aktivnosti. Primjerice, ukupna je proizvodnja hrane u 2018. godini povećana za 2,3 posto u odnosu na 2008. godinu. Povećanje se proizvodnje pozitivno odrazilo na kretanje zaposlenosti (slika 3), plaća i likvidnosti sektora te je ova industrija u siječnju 2019. godine zapošljavala 38.122 radnika, što je 504 (ili 1,3 posto) radnika više u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Uslijed rasta zaposlenosti i dalje se povećavao udio ove industrijske grane u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije (s 15,3 posto u siječnju 2008. na 18,4 posto u siječnju 2018. godine).

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane, od 2008. do 2019. godine (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Prosječna bruto plaća u 2018. godini u industriji hrane bila je nominalno veća za 4 posto u odnosu na prosjek 2009. godine (tablica 2). Promotri li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji hrane i onih na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2009. do 2018. godine, vidljivo je da su početkom razdoblja, u 2009. godini, plaće isplaćene u prehrambenoj industriji bile na razini prosjeka prerađivačke industrije. Nakon 2010. godine one padaju na ispodprosječnu razinu, pri čemu se jaz između plaća sve više povećava. Dok su u 2010. godini plaće isplaćene u industriji hrane činile 99,3 posto prosjeka prerađivačke industrije, u 2018. godini su činile 91

ZA RAZLIKU OD POZITIVNIH TRENDOVA U PROIZVODNJI HRANE, PROIZVODNJA PIĆA SE U RAZDOBLJU OD 2008. DO 2018. GODINE SMANJILA ZA 7,9 POSTO.

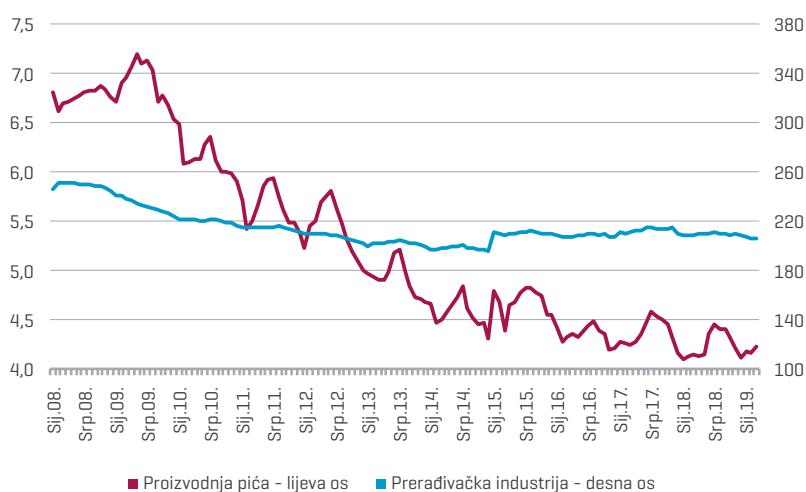
“Povećanje se proizvodnje pozitivno odrazilo na kretanje zaposlenosti, plaća i likvidnosti sektora te je ova industrija u siječnju 2019. godine zapošljavala 38.122 radnika, što je 504 (ili 1,3 posto) radnika više u usporedbi sa siječnjem 2008. godine.

postu prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji. Tijekom cijelog razdoblja od 2009. do 2018. godine bruto plaće isplaćene u ovoj industriji kretale su se ispod prosjeka ukupnog gospodarstva. Prosječne su bruto plaće isplaćene u prehrambenoj industriji 2009. godine bile na razini od 86,6 posto državnog prosjeka, da bi 2018. godine pale na razinu od 82,2 posto.

Za razliku od pozitivnih trendova u proizvodnji hrane, proizvodnja pića se u razdoblju od 2008. do 2018. godine smanjila za 7,9 posto. U siječnju 2019. godine u industriji pića bilo je zaposleno 4.178 radnika, što je za 2.629 radnika (ili 38,6 posto) manje u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Usljed većeg pada zaposlenosti ove industrijske grane od pada zaposlenosti prerađivačke industrije, dolazi do smanjenja udjela industrije pića u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije s 2,8 posto u siječnju 2008. na 2 posto u siječnju 2019. godine. Međutim, u razdoblju od 2012. do 2018. godine proizvodna aktivnost ima tendenciju rasta. Primjerice, proizvodnja pića se u 2018. godini u odnosu na 2012., 2013. i 2014. godinu povećala za 2,7, 4,9 i 8,2 posto.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja pića, od 2008. do 2019. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

“U siječnju 2019. godine u industriji pića bilo je zaposleno 4.178 radnika, što je za 2.629 radnika (ili 38,6 posto) manje u usporedbi sa siječnjem 2008. godine.

Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije pića, može se primijetiti da je nakon smanjenja plaća u 2009. godini uslijedilo razdoblje njihovog kontinuiranog rasta tijekom narednih devet godina. Naime, prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u industriji pića u 2018. godini bila je nominalno veća za 22,2 posto u odnosu na onu iz 2009. godine [tablica 2]. Zanimljivo je primijetiti da je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2009. do 2018. godine bila iznad prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva, pri čemu se jaz između plaća povećavao sve do 2017. godine kad se vidi blago smanjenje. Međutim, u 2018. godini taj jaz se opet povećava. Naime, u 2017. godini plaće isplaćene u industriji pića činile su 137 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji, a u 2018. godini 137,2 posto. Također, prosječne su bruto plaće isplaćene u industriji pića u 2017. godini bile na razini od 122,9 posto državnog prosjeka, da bi se 2018. godine povećale na razinu od 123,8 posto.

Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2009. do 2018.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.711	7.679	7.796	7.875	7.939	7.954	7.610	7.753	8.055	8.447
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.620	6.615	6.702	6.829	6.943	7.049	6.759	6.940	7.230	7.624
Hrvatska = 100	85,9	86,1	86,0	86,7	87,5	88,6	88,8	89,5	89,8	90,3
Proizvodnja hrane (u kunama)	6.677	6.566	6.558	6.636	6.594	6.594	6.129	6.286	6.501	6.941
Prerađivačka industrija = 100	100,9	99,3	97,8	97,2	95,0	93,5	90,7	90,6	89,9	91,0
Hrvatska = 100	86,6	85,5	84,1	84,3	83,1	82,9	80,5	81,1	80,7	82,2
Proizvodnja pića (u kunama)	8.555	8.720	9.075	9.217	9.444	9.552	9.220	9.545	9.904	10.458
Prerađivačka industrija = 100	129,2	131,8	135,4	135,0	136,0	135,5	136,4	137,5	137,0	137,2
Hrvatska = 100	111,0	113,6	116,4	117,0	119,0	120,1	121,2	123,1	122,9	123,8

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Valja naglasiti da je u sektorima proizvodnje hrane i pića u razdoblju od 2011. do 2017. godine zabilježen porast proizvodnosti rada [tablica 3]. Proizvodnost rada prehrambene industrije u 2017. godini bila je za 30,8 posto veća u odnosu na 2010. godinu. Istovremeno, proizvodnost se rada u industriji pića povećala za 40,6 posto.

Tablica 3.
Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2011. do 2017. (2010. = 100)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Prerađivačka industrija	103,9	103	103,3	108	112,6	119,1	120,5
Proizvodnja hrane	105,6	105,4	108,1	114	118,6	124,1	130,8
Proizvodnja pića	114,6	116,9	122	120,8	128,5	134,2	140,6

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije od 2010. do 2018. godine, može se ustvrditi da dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje izvoza bilo manje od povećanja uvoza (tablica 4). Izvoz prehrambene industrije u razdoblju od 2010. do 2018. godine povećan je za 92,6 posto, a uvoz za 95,5 posto. Brži rast uvoza od rasta izvoza doveo je do blagog pogoršanja vanjskotrgovinske bilance i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije 2018. godine iznosila je 54,9 posto, dok je 2010. godine iznosila 55,7 posto. Međutim, bitno je naglasiti kako se pokrivenost uvoza izvozom poboljšava tijekom vremena i u 2018. godini iznosi 54,9 posto, što u odnosu na 2015. godinu (52,6 posto) te 2017. godinu (53 posto) predstavlja poboljšanje.

Tablica 4.
Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2010. do 2018.

	2010.	2012.	2015.	2017.	2018.	Indeks 2018./2010.
Proizvodnja hrane						
Izvoz (mil. kuna)	4.410,90	5.344,40	7.094,00	8.060,10	8.496,29	192,62
Prerađivačka industrija [%]	7,5	8,2	9,2	8,7	8,8	117,1
Uvoz (mil. kuna)	7.921,90	10.500,50	13.499	15.203,6	15.489,1	195,5
Prerađivačka industrija [%]	8,8	10,7	11,1	10,7	10,2	115,4
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	55,7	50,9	52,6	53,01	54,9	98,5
Proizvodnja pića						
Izvoz (mil. kuna)	739,4	940,2	1.068,30	1.144,22	1.194,52	161,55
Prerađivačka industrija [%]	1,3	1,4	1,4	1,2	1,2	95,0
Uvoz (mil. kuna)	649,3	760,3	1.175,00	1.488,3	1.688,3	260,0
Prerađivačka industrija [%]	0,7	0,8	1	1,0	1,1	158,1
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	113,9	123,7	90,9	76,9	70,8	62,1

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Promatrajući izvoz i uvoz industrije pića u 2018. godini vidi se da je izvoz bio za 61,6 posto veći nego u 2010., a uvoz za čak 160 posto. Kao i prethodnih godina, trend negativne vanjskotrgovinske razmjene se nastavio, što je rezultiralo nedovoljnom pokrivenosti uvoza izvozom pića u 2018. godini. Štoviše, pokrivenost uvoza izvozom pića u 2018. godini iznosila je 70,8 posto, što je najmanja zabilježena pokrivenost uvoza izvozom za analizirano razdoblje.

Vodeća trgovačka društva

“Povećanje prihoda, paralelno s povećanjem zaposlenosti, dovelo je do povećane proizvodnosti rada u visini od 1 milijun kuna po zaposlenom.

Uvidom u posljednje financijske pokazatelje za deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane može se zaključiti kako ovaj sektor pokazuje povećanje aktivnosti tijekom 2017. godine (tablica 5). Na povećanje aktivnosti upućuje kretanje ukupnih prihoda koji su u 2017. godini bili veći za 6,8 posto u odnosu na 2016. godinu. Povećanje prihoda, paralelno s povećanjem zaposlenosti, dovelo je do povećane proizvodnosti rada u visini od 1 milijun kuna po zaposlenom.

U 2017. godini zabilježeno je rekordno smanjenje dobiti prije oporezivanja za deset najvećih trgovačkih društava prehrambene industrije (-159,3 milijuna kuna).

Tablica 5.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane, 2016. i 2017.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Dukat d.d., Franck d.d., Kraš d.d., Mesna industrija braća Pivac d.o.o., Mlinar d.d., Mlin i pekare d.o.o., PPK d.d., Podravka d.d., Vindija d.d. i Viro tvornica šećera d.d.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Financijske agencije.

	2016.	2017.	2017./2016.
Ukupni prihodi [mil. kuna]	11.845,3	12.651,8	106,8
Dobit prije oporezivanja [mil. kuna]	600,7	-159,3	-26,5
Broj zaposlenih	12.594,0	12.648,0	100,4
Bruto marža [%]	5,1	-1,3	-24,8
Profitabilnost imovine [%]	4,3	-1,1	-24,8
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	0,9	1,0	106,4
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,9	1,0	109,4
Koeficijent tekuće likvidnosti	0,8	0,9	106,0
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,4	0,4	101,5

Zanimljiva je činjenica da je svih deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane u stopostotnom domaćem i privatnom vlasništvu. Također, u 2017. godini u deset najvećih trgovačkih društava ulaze Mlinar d.d. i Mlin i pekare d.o.o., dok su Tvornica šećera Osijek d.o.o. i Granolio d.d. izašle iz ove skupine u 2017. godini. Može se zaključiti kako kriza koja je prošle godine potresla Agrokor ima i dalje velike učinke na

U 2017. GODINI ZABILJEŽENO JE REKORDNO SMANJENJE DOBITI PRIJE OPOREZIVANJA ZA DESET NAJVEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA PREHRAMBENE INDUSTRIJE [-159,3 MILIJUNA KUNA].

“ Bruto dobit deset vodećih proizvođača pića bilježi međugodišnji rast od čak 53,9 posto, a ukupni prihodi od 13,2 posto.

prehrambenu industriju koja je godinama bila oslonjena na Konzum, a samim time i na nekad vodeće kompanije poput PIK-a Vrbovec, Belja ili Zvijezde.

Uvidom u financijske podatke vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji može se zaključiti da nemaju poteškoće u održavanju likvidnosti. Naime, koeficijent tekuće likvidnosti u pravilu ne bi smio biti manji od 2, odnosno poduzeće bi trebalo raspolagati s minimalno dvostruko većom imovinom od iznosa obveza [Žager i Žager, 1999]. Zanimljiv je podatak da koeficijent tekuće likvidnosti u skupini deset vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji veći od 1,5 imaju sva analizirana poduzeća osim Viro tvornice šećera d.d. Koeficijent zaduženosti u 2017. godini iznosio je 0,4, što je isto kao i u 2016. godini.

Tablica 6.
Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane – odabrani financijski pokazatelji, 2017.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Financijske agencije.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Vindija d.d.	2.775,7	0,6	4,4	1,1
Podravka d.d.	2.184,3	0,3	1,6	3,8
Dukat d.d.	1.794,5	0,2	8,3	2,6
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.	1.105,9	0,4	47,4	2,1
PPK d.d.	1.094,9	0,4	5.448,0	1,1
Viro tvornica šećera d.d.	898,4	0,5	3,2	-11,5
Kraš d.d.	866,6	0,4	2,4	3,4
Franck d.d.	784,3	0,7	18,8	-38,5
Mlinar d.d.	602,0	0,5	1,0	2,0
Mlin i pekare d.o.o.	545,1	0,7	4,5	1,5

Prema financijskim pokazateljima za deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića može se zaključiti da je tijekom 2017. godine povećana aktivnost ovog sektora (tablica 7). Može se naglasiti kako je nakon dvije godine uzastopnog pada aktivnosti, sektor industrije pića u

MOŽE SE NAGLASITI KAKO JE NAKON DVIJE
GODINE UZASTOPNOG PADA AKTIVNOSTI, SEKTOR
INDUSTRIJE PIĆA U 2017. GODINI ZABILJEŽIO RAST.

2017. godini zabilježio rast. Bruto dobit deset vodećih proizvođača pića bilježi međugodišnji rast od čak 53,9 posto, a ukupni prihodi od 13,2 posto. Međugodišnje povećanje prihoda uz istovremeno blago povećanje zaposlenosti (broj zaposlenih povećan je za 2,2 posto) za posljedicu je imalo povećanje proizvodnosti rada za čak 10,8 posto.

Tablica 7.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića, 2016. i 2017.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Badel 1862 d.d., Carlsberg Croatia d.o.o., Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Heineken Hrvatska d.o.o., Istarska pivovara d.o.o., Naturalis d.o.o., Maraska d.d., Prvo hrvatsko pivo 1664 d.o.o., Slavonija slad d.o.o. i Zagrebačka pivovara d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Financijske agencije.

	2016.	2017.	2017./2016.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	3.723,5	4.216,4	113,2
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	389,6	599,7	153,9
Broj zaposlenih	2.274,0	2.324,0	102,2
Bruto marža [%]	11,8	10,6	89,6
Profitabilnost imovine [%]	8,8	14,6	164,9
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,6	1,8	110,8
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,0	1,2	121,9
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,1	0,8	69,3
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,6	0,5	79,0

Detaljniji pregled vodećih deset proizvođača pića prikazan je u tablici 8. Vodeća trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića obilježava manja likvidnost tijekom 2017. godine. Koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza, za deset vodećih proizvođača pića iznosio je 1,1 u 2016. i 0,8 u 2017. godini. Pritom najveću likvidnost u 2017. godini ima Istarska pivovara d.o.o., a slijede je Carlsberg Croatia d.o.o. i Zagrebačka pivovara d.o.o. (tablica 8).

Tablica 8.

Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića – odabrani financijski pokazatelji, 2017.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Financijske agencije.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Zagrebačka pivovara d.o.o.	1.095,7	0,5	1,3	23,2
Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o.	986,1	0,3	0,8	5,2
Heineken Hrvatska d.o.o.	744,1	0,4	0,9	11,6
Badel 1862 d.d.	506,8	0,5	0,3	32,7
Carlsberg Croatia d.o.o.	343,4	0,4	1,3	-0,8
Slavonija slad d.o.o.	196,2	0,7	0,4	13,2
Maraska d.d.	166,8	0,7	0,6	4,1
Prvo hrvatsko pivo 1664 d.o.o.	89,8	0,3	0,4	10,4
Istarska pivovara d.o.o.	46,7	1,0	1,9	1,6
Naturalis d.o.o.	40,7	0,7	0,9	6,7

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“Zanimljiv je podatak da se među deset dioničkih društava s najvećim porastom cijene dionica u 2018. godini nalaze čak tri proizvođača hrane (Podravka d.d., Zvijezda d.d. i Ledo d.d.), a od proizvođača pića Jamnica d.d. Dionice Podravke d.d. svrstane su i u grupu deset dionica s najvećim prometom u prošloj godini.

Četrnaest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i tri trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića (Jamnica d.d., Badel 1862 d.d. i Maraska d.d.) uvršteno je na Zagrebačku burzu. Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvršteni su Podravka d.d., Dukat d.d., Kraš d.d. i Viro tvornica šećera d.d. Prema posljednjim podacima, u sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalazi se jedan proizvođač hrane: Podravka d.d. (s težinom u indeksu od 9,84 posto). Zanimljiv je podatak da se među deset dioničkih društava s najvećim porastom cijene dionica u 2018. godini nalaze čak tri proizvođača hrane (Podravka d.d., Zvijezda d.d. i Ledo d.d.), a od proizvođača pića Jamnica d.d. Dionice Podravke d.d. svrstane su i u grupu deset dionica s najvećim prometom u prošloj godini.

CROBEXnutris jedini je sektorski indeks Zagrebačke burze koji je prošlu godinu zaključio pozitivnim rezultatom (međugodišnji rast od 6,07 posto). U sastavu ovog indeksa trenutno su dionice Atlantic grupe d.d., Kraša d.d., Podravke d.d. i Viro tvornice šećera d.d. U usporedbi s prošlom godinom, od svibnja 2019. u sastav ovog indeksa dodane su dionice Viro tvornice šećera d.d. Indeksom CROBEXnutris prate se prinosi i rizici u sektoru proizvodnje i prerade hrane. Uvjet za uvrštenje je najmanje 70 posto dana trgovanja, a broj sastavnica je neograničen (pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu). Bazni je datum 21. veljače 2013., a bazna vrijednost 1.000¹.

1. Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su sa Zagrebačke burze, <https://www.zse.hr>.

— Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-28

“ Industrija hrane i pića u četvrtom je tromjesečju 2018. ostvarila rast od 0,2 posto u odnosu na četvrto tromjesečje 2017. godine.

— Industrija hrane i pića jedan je od najvećih pokretača gospodarstva u Europskoj uniji te se ističe kao vrlo značajan sektor. Proizvodnja i prodaja u industriji hrane i pića je u konstantnom i stabilnom rastu, što prate i više cijene u odnosu na godine prije.

Kretanje proizvodne aktivnosti u industriji hrane i pića na razini EU-28

Industrija hrane i pića u četvrtom je tromjesečju 2018. ostvarila rast od 0,2 posto u odnosu na četvrto tromjesečje 2017. godine. Također, u 2018. godini je ostvaren rast od 0,4 posto na godišnjoj razini. Prvi put od drugog tromjesečja 2017. godine usporedba na godišnjoj razini pokazuje da je rast proizvodnje u industriji hrane i pića (0,4 posto) premašio rast ukupne industrijske proizvodnje koja je na međugodišnjoj razini ostvarila pad od 1,1 posto.

Kretanje cijena poljoprivrednih proizvoda

Trend pada cijena većine poljoprivrednih kultura iz 2014., 2015., 2016. i 2017. godine preokrenuo se u 2018. godini. Naime, cijene prehrambenih proizvoda porasle su za 0,5 posto u četvrtom tromjesečju 2018. godine u odnosu na četvrto tromjesečje 2017. godine.

TIJEKOM 2018. GODINE IZVOZ HRANE NA RAZINI EU-28 POVEĆAO SE ZA 1 POSTO, DOK SE IZVOZ PIĆA NA RAZINI EU-28 POVEĆAO ZA 4,2 POSTO.

Kretanje zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-28²

Na godišnjoj razini, 2018. godina bilježi povećanje zaposlenosti u ukupnoj prerađivačkoj industriji od 1,1 posto, dok u industriji hrane i pića zaposlenost bilježi međugodišnji pad od 0,5 posto. Najveći pad zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-28 u četvrtom tromjesečju 2018. godine u odnosu na četvrto tromjesečje 2017. godine bilježi Litva (8,8 posto), a slijede je Španjolska (2,7 posto), Hrvatska (2,2 posto) i Češka (1,6 posto). S druge strane, zemlje poput Finske (8,8 posto), Ujedinjenog Kraljevstva (3,7 posto) i Belgije (2,3 posto) bilježe najveći rast zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-28.

Trendovi izvoza i uvoza u industriji hrane i pića na razini EU-28

Tijekom 2018. godine izvoz hrane na razini EU-28 povećao se za 1 posto, dok se izvoz pića na razini EU-28 povećao za 4,2 posto.

U četvrtom tromjesečju 2018. godine uvoz hrane i pića na razini EU-28 povećao se za 0,2 posto u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine. Pritom se uvoz hrane smanjio za 0,4 posto, dok se uvoz pića povećao za 6,9 posto.

Pozitivne međugodišnje stope rasta izvoza u četvrtom tromjesečju 2018. godine bilježe prerađeno voće i povrće (10,4 posto), pekarski proizvodi (6,7 posto) te mliječni proizvodi (6,5 posto).

2. Prema Eurostatu; podaci za Cipar, Grčku, Italiju, Luksemburg, Mađarsku, Maltu, Slovačku i Sloveniju nisu bili dostupni.

S druge strane, pozitivne i visoke međugodišnje stope rasta uvoza bilježe pivo (50,5 posto), mlinarski i škrobni proizvodi (8 posto), čokolada i slatkiši (4 posto) te prerađeni čaj i kava (2,9 posto).

Tablica 9.
Izvoz i uvoz u EU-28,
industrija hrane i pića, u
milijunima eura

Izvor: FoodDrinkEurope (2018).

Izvoz	4. tromjesečje 2017.	4. tromjesečje 2018.	Postotna promjena 2017.-2018.
Mesni proizvodi	3.393	3.289	-3,07
Prerađeno voće i povrće	1.651	1.823	10,40
Ulja i masti	1.434	1.354	-5,57
Mliječni proizvodi	2.666	2.838	6,47
Pekarski proizvodi i tjestenina	1.253	1.340	6,99
Vino	3.163	3.167	0,12
Čokolada i slatkiši	1.811	1.830	1,02
Uvoz	4. tromjesečje 2017.	4. tromjesečje 2018.	Postotna promjena 2017.-2018.
Mesni proizvodi	1.698	1.664	-2,00
Prerađeno voće i povrće	2.300	2.277	-0,98
Ulja i masti	4.128	3.942	-4,49
Vino	710	726	2,23
Čokolada i slatkiši	855	890	4,01
Mlinarski i škrobni proizvodi	208	225	7,96
Riba i morski proizvodi	5.119	5.078	-0,81
Prerađeni čaj i kava	570	587	2,93
Pivo	120	180	50,51

Zaključak

“Industrija hrane i pića sudjelovala je u 2018. godini s 10 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije (8,8 posto industrija hrane i 1,2 posto industrija pića).

— Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih industrijskih sektora u Hrvatskoj. Riječ je o sektoru prerađivačke industrije s najvećim doprinosom hrvatskom BDP-u i ukupnoj zaposlenosti (3,2 i 3,6 posto). Industrija hrane i pića čini čak 25 posto BDP-a prerađivačkog sektora, pri čemu proizvodnja hrane prisvaja udio od 19 posto, a proizvodnja pića od 6 posto (2018.). Gledano na međugodišnjoj razini, proizvodna aktivnost industrije hrane u 2018. godini bilježi pad, dok proizvodna aktivnost industrije pića raste. Istovremeno broj zaposlenih u obje industrije bilježi pad. U prosincu 2018. godine industrija hrane zapošljavala je 0,01 posto, a industrija pića 1,5 posto radnika manje u odnosu na isti mjesec 2017. godine. Istovremeno prosječne mjesečne bruto plaće isplaćene u industriji hrane zabilježile su nominalni međugodišnji rast od 8 posto, a u industriji pića od 14,6 posto. Obje industrije u razdoblju od siječnja do prosinca 2018. godine ostvaruju međugodišnji porast proizvodnosti rada. Pritom proizvodnost rada industrije hrane raste sporije, po stopi od 1,9 posto, dok proizvodnost rada industrije pića bilježi rast od 4,1 posto.

Kao i na razini cijele prerađivačke industrije, proizvođačke cijene u proizvodnji prehrambenih proizvoda i proizvodnji pića također bilježe međugodišnji rast.

Industrija hrane i pića sudjelovala je u 2018. godini s 10 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije (8,8 posto industrija hrane i 1,2 posto industrija pića). U ukupnom uvozu prerađivačke industrije, industrija hrane i pića 2018. godine sudjelovala je s 11,3 posto (10,2 posto prehrambena industrija i 1,1 posto industrija pića). Bitno je napomenuti da obje industrijske grane, i industrija hrane i industrija pića, ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Izvoz prehrambene industrije tijekom 2018. godine povećan je za 5,4 posto u odnosu na 2017. godinu, dok je uvoz povećan za 4,4 posto. S druge strane, industrija pića u 2018. godini bilježi međugodišnji rast izvoza od 1,9 posto, a uvoza od 13,4 posto. Budući da je konkurencijski pritisak na izvoznim tržištima sve veći, hrvatsku prehrambenu industriju karakterizira usporavanje izvoznog rasta. Bez obzira na to, ova industrija još uvijek ima vrlo velik udio u izvozu, zaposlenosti i industrijskoj proizvodnji, što je čini

BUDUĆI DA JE KONKURENCIJSKI PRITISAK NA IZVOZIM TRŽIŠTIMA SVE VEĆI, HRVATSKU PREHRAMBENU INDUSTRIJU KARAKTERIZIRA USPORAVANJE IZVOZNOG RASTA.

“Industrija hrane i pića ima učinke i na BDP, zaposlenost i izvoz, te utječe i na razvoj ostalih ekonomskih sektora, posebno turizma.

strateškom industrijskom granom Hrvatske. Upravo zbog toga bi se trebao staviti naglasak na rast industrije hrane i pića.

Industrija hrane i pića ima višestruke učinke na BDP, zaposlenost i izvoz, te utječe i na razvoj ostalih gospodarskih sektora, posebno turizma. Prehrambena industrija je od strateške važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske. Prema analizama, prehrambena industrija ima treći multiplikativni učinak na ukupni BDP i zaposlenost [Buturac, 2018]. Primjerice, ukoliko poraste potražnja za proizvodima prehrambene industrije za milijun kuna, ukupni BDP raste za 1,96 milijuna kuna, i pritom je moguće uposliti dvije nove osobe [Buturac i Vizek, 2015].

Prilike za daljnji rast i jačanje industrije hrane i pića leže u naglasku na izvoz, rastu imidža Hrvatske u kontekstu hrane i pića, većim ulaganjima u razvoj novih proizvoda i inovacije te poboljšanju investicijske klime.

Literatura:

Buturac, G. [2018]. Perspektive razvoja industrije hrane i pića u međunarodnom okruženju: slučaj Hrvatske. *Ekonomski pregled*, 69(2), 131–162.

Buturac, G. i Vizek, M. [2015]. Izvoz prehrambene industrije i učinci na gospodarstvo: slučaj Hrvatske. *Ekonomski pregled*, 66(3), 203–230.

FoodDrinkEurope. [2018]. *Economic Bulletin – Q4 of 2018*. Dostupno na: <https://www.fooddrinkeurope.eu/publication/economic-bulletin-q4-of-2018/>

Zagrebačka burza. [2019]. *Pregled trgovine u 2018. godini*. Dostupno na: <http://zse.hr/default.aspx?id=178>

Žager, K. i Žager, L. [1999]. *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia.

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Maruška Vizek, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić Bakarić

Autorica analize

Petra Palić

Izvršna urednica

Doris Baničević

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza Telekomunikacije izlazi u lipnju 2019.